

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเรียง ลำดับดังนี้

- 2.1 ครูและสถานภาพวิชาชีพครู
- 2.2 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครู
- 2.3 คุณลักษณะของครู
- 2.4 สภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
- 2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ครูและสถานภาพวิชาชีพครู

ครูเป็นผู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เพราะ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือจัดประสบการณ์ทั้งมวลสู่ นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนา ไปสู่ จุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

เจสสิว บุรีภักดี และคณะ (2520) ได้กล่าวถึงปาฐกถาที่ท่านพุทธทาสภิกขุ แสดงไว้ว่า ครู คือ ผู้ยกสถานะทางวิญญาณของโลกให้สูงขึ้น ครูจึงเป็นบุรุษนัยบุคคลที่โลกต้องบูชา ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้อง เป็นผู้เสียสละ ต้องปักใจแน่วแน่ในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่หวังผลตอบแทน เงินเดือนเป็นเพียงเครื่อง สักการะบูชามิใช่ค่าจ้าง ยิ่งกว่านั้นถ้าครูเป็นคนเจ้าชู้ หรือเห็นแก่ความสวยงาม สนุกสนาน เพลิดเพลินแล้วย่อมไม่มีทางที่จะยกสถานะทางวิญญาณของสัตว์โลกให้สูงขึ้นได้เลย ครูจึงต้องพยายาม ลดกิเลสตัณหา ความเห็นแก่ตัวลง มีความเมตตากรุณามากขึ้น จึงจะดำเนินไปสู่อุดมคติการเป็นครู และวิชาชีพครูมีสถานภาพเป็นวิชาชีพชั้นสูงสาขาหนึ่งเช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ เช่น แพทย์ พยาบาล วิศวกร นักกฎหมาย ซึ่งมีผู้กล่าวถึงลักษณะวิชาชีพชั้นสูงไว้ เช่น

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2523) ได้กล่าวว่าวิชาการศึกษา (Education) อยู่ในฐานะของวิชาชีพชั้นสูง เพราะบุคคลที่ศึกษาวิชานี้จะมีลักษณะสำคัญอันเป็นหลักวิชาชีพ ดังนี้

1) มีการให้บริการแก่สังคม (Social Service) ไม่เข้าชื้อนกับอาชีพอื่น วิชาการศึกษาที่ผลิตคนไปเป็นครูและนักการศึกษา

2) มีระยะเวลาให้การศึกษาแก่สมาชิกยาวนานพอควร (Professional Training) มีเวลาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาตรี คือ 4 ปี ในสถาบันอุดมศึกษา

3) มีเสรีภาพหรืออิสระในการประกอบอาชีพ (Professional Autonomy) คือ สมาชิกหรือผู้ศึกษาวิชาชีพ ต้องมีเสรีที่จะใช้วิชาชีพปฏิบัติงานตามลักษณะของตน

4) มีจรรยาบรรณแห่งอาชีพ (Professional Ethics) หรือที่เรียกว่าจรรยาครู ซึ่งอาชีพอื่น เช่น แพทย์ พยาบาล ก็มีจรรยาแห่งอาชีพเช่นกัน

5) มีองค์การหรือสมาคมวิชาชีพ (Professional Organization) เป็นองค์การหรือศูนย์กลางสำหรับยกมาตรฐานเผยแพร่วิชาชีพ และพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิก

โกมล บัตตะพงษ์ (2538) กล่าวถึงลักษณะของวิชาชีพชั้นสูง ควรมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

- 1) วิชาชีพชั้นสูง เป็นงานบริการสังคม จึงจัดเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ
- 2) วิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้วิธีการแห่งปัญญาในการปฏิบัติงาน
- 3) วิชาชีพชั้นสูง ต้องมีหลักสูตรในการผลิตบุคลากรในวิชาชีพ เป็นระยะเวลาที่กำหนด
- 4) วิชาชีพชั้นสูง ต้องมีอิสระในวิชาชีพ ยึดหลักการและความซื่อตรงต่อวิชาชีพ
- 5) วิชาชีพชั้นสูง ต้องมีจรรยาบรรณ ซึ่งถือเป็นหลักยึดมั่นอันสูงสุดของวิชาชีพ
- 6) วิชาชีพชั้นสูง ต้องมีองค์การวิชาชีพเพื่อกำกับ ดูแล ส่งเสริม ยกฐานะและผดุงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของบุคลากรในวิชาชีพ

2.2 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครู

คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518) ได้กำหนดบทบาทของครูที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. บทบาทเฉพาะตัว

- (1) เป็นผู้รักการอ่าน การค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัย มั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู
- (2) เป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก เพื่อเผยแพร่ความคิด ความรู้ต่อสาธารณะ และเพื่อพัฒนาวิชาชีพตน
- (3) เป็นผู้ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาที่ยอมรับในชุมชน
- (4) เป็นผู้ประกอบอาชีพตามควรแก่อัตภาพ มานะบากบั่น มัธยัสต์ ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม

2. บทบาทต่อนักเรียน

- (1) เป็นผู้ช่วยเหลือและแนะนำนักเรียน ให้รู้จักศึกษาค้นคว้าและเลือกทางเลือกของตนเองอย่างอิสระ
- (2) เป็นผู้ฝึกให้นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีวินัยในตนเอง
- (3) เป็นผู้สนใจศึกษารวมชาติของศิษย์ ให้ความรัก ความเอาใจใส่ จัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์
- (4) เป็นผู้ศึกษาความสนใจ ความถนัด ความสามารถของนักเรียน และหาทางส่งเสริมแนะนำในการเลือกวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม
- (5) เป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝนคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ของชาติ

3. บทบาทต่อสังคม

- (1) เป็นผู้มีความรู้ ความสนใจในการเกษตร และมีส่วนร่วมกิจกรรมการเกษตรในท้องถิ่น
- (2) เป็นผู้รักความยุติธรรม และกล้าต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยสติปัญญา ตามกระบวนการที่เหมาะสม
- (3) เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

(4) เป็นผู้ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤตินเป็นแบบอย่างที่ดี

ครูสภาจึงได้กำหนดจรรยาบรรณ และวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ.2526 เพื่อให้ครูถือเป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

1) เลื่อมใสการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2) ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น

3) ตั้งใจสอนศิษย์ และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานไม่ได้

4) รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู

5) ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย

6) ถ่ายทอดวิชาความรู้ โดยไม่บิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต

7) ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการโดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตนเอง

8) ประพฤตินอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ

9) สุภาพเรียบร้อย ประพฤตินเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ของผู้ร่วมงานและสถานศึกษา

10) รักษาความสามัคคีระหว่างครู และช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

อาโพน สุจริตกุล และคณะ (2533) อ้างถึงใน ธรรมศักดิ์ สิทธิประเสริฐ (2537) กล่าวว่า โดยสรุปได้ว่า ครูที่มีความรู้ควบคู่คุณธรรมจะมีบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ให้ครบถ้วนได้ ดังนี้

1) สอน ฝึกฝน อบรม บ่มนิสัยศิษย์

เพื่อพัฒนาตนให้มีสติปัญญา มีเหตุผล มีความเจริญงอกงามทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสามารถและมีทักษะในการประกอบอาชีพสุจริต คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้

2) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ครูต้องเป็นผู้ผลิตงานวิจัย และเป็นผู้ใช้ผลงานวิจัยของตนเองและผู้อื่นด้วย

3) แนะนำ กำกับ ติดตาม ผลการสอน นิเทศงาน และบริหารเป็น

ความก้าวหน้าของครูมิใช่แต่เพียงสอนเก่งเท่านั้น ยังต้องทำงานร่วมกันในสถาบัน ซึ่งมีกฎเกณฑ์ในความก้าวหน้าทั้งด้านอายุการทำงาน ความสามารถในการสอน การให้บริการและการบริหารงานต่าง ๆ ครู อาจารย์ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์มาก ย่อมจะทำหน้าที่ให้คำแนะนำ กำกับดูแล ตลอดจนช่วยเหลือบุคลากร ได้เป็นอย่างดี

4) การประยุกต์ใช้ทรัพยากร คน และสังคมให้เป็นประโยชน์ได้ทุกเมื่อ

ครูมีหน้าที่และบทบาทในการระดมทรัพยากร ใช้ทรัพยากรและสังคมให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอนมากที่สุด

5) เป็นผู้สร้างและมีมนุษยสัมพันธ์

ครูในสถานการณ์ปัจจุบันต้องเป็นผู้ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมหรือชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

6) เป็นนักพัฒนาสังคมและบุคคล

ในสภาพทั่วไปประเทศไทยยังมีพื้นที่ห่างไกลความเจริญ และมีเด็กด้อยโอกาสอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ครูควรมีบทบาทในการให้วิชาความรู้ และพหุทักษะชีวิต ผลประโยชน์ เพื่อความเป็นธรรมในสังคม

กล่าวโดยสรุปบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้แล้ว ยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิด การแก้ปัญหา เป็นแบบอย่างของการพัฒนา ปรับปรุงตนเอง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ มีความคล่องตัว ทันสมัย และมีคุณธรรมที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู

2.3 คุณลักษณะของครู

ครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพื่อสร้างและพัฒนาให้คนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีและความสุข ตลอดจนรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก นักการศึกษาจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของครู ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

บุญถิ่น อัตถากร (2515) กล่าวถึงลักษณะที่ดีของครู 3 ประการ คือ

- 1) ต้องเป็นผู้รู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน แสวงหาความรู้อยู่เสมอ
- 2) ต้องเป็นผู้มีวัฒนธรรม และเปี่ยมด้วยคุณธรรม
- 3) ต้องเป็นผู้มีความสามารถในการกลวิธีการสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ และชักจูงนักเรียน

ไปสู่หนทางอันดีงาม

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2517) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

- 1) ต้องรักเด็ก เข้าใจและเห็นอกเห็นใจเด็ก
- 2) ต้องมีความรู้ในวิชาชีพที่ตนสอนอย่างลึกซึ้ง
- 3) ต้องสามารถจัดหลักสูตรหรือบทเรียนให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของเด็ก
- 4) ต้องเชี่ยวชาญในการสอนวิชาประเภทต่าง ๆ
- 5) ต้องเอาใจใส่เด็กทั้งตัว มิใช่เอาใจใส่แต่เพียงว่าเด็กจะเรียนวิชานั้น วิชานี้หรือไม่
- 6) ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กในด้านวัฒนธรรม ศีลธรรม กิจนิสัย สุชนนิสัย และอุปนิสัย

พะยอม แก้วกาเนิด (2527) อ้างถึงใน เสมอ แสงวงศ์ (2537) กล่าวถึงลักษณะของครู

ดังนี้

- 1) รู้รัก และรับผิดชอบปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของครูด้วยความขยันหมั่นเพียรและมีน้ำใจ
- 2) มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมในวิชาการโดยเฉพาะวิชาที่สอน
- 3) มีความรู้ ความเข้าใจ และความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลตามนโยบายที่ได้ตั้งไว้
- 4) มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการหลักสูตร จิตวิทยาและเทคนิคการสอน
- 5) มีความรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น
- 6) มีความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ที่จะทำงานเพื่อพัฒนาเยาวชน โรงเรียนท้องถิ่น และชาติ

บ้านเมือง

- 7) มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี ประพฤติตามระเบียบวินัยของทางราชการ และ

นโยบายของรัฐบาล

- 8) มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นประชาธิปไตย โดยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และบุคคล

ที่เกี่ยวข้อง

- 9) สร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัว

10) มุ่งที่จะพัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชาการและความประพฤติ บุคลิกภาพ ศีลธรรม วัฒนธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี

สะอาด พิมพ์สวัสดิ์ (2528) กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการรักษา วินัยข้าราชการ ว่าครูที่พึงประสงค์ต้องประกอบด้วย

- 1) มีความรู้ดี หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- 2) มีความสามารถในการปฏิบัติงาน
- 3) มีความประพฤติดี ตามหลักธรรมของศาสนา
- 4) รักษาวินัย และปฏิบัติตามวินัยโดยเคร่งครัด
- 5) กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์
- 6) สอนและอบรมศิษย์โดยใช้หลักวิชาการ มีความรักต่อศิษย์ ติดตามส่งเสริม แก้ไขการ เรียน และความประพฤติของศิษย์

- 7) ละเว้นอบายมุขได้อย่างเด็ดขาด
- 8) มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ท้องถิ่น และชุมชน
- 9) ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายและประหยัด
- 10) แต่งกายสุภาพเรียบร้อยทุกโอกาส

ไกรนุช ศิริพูล (2531) กล่าวถึงลักษณะครูที่ดีที่สุด 2 ประการคือ

1) สอนดี สอนให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีความฉลาด สอนให้นักเรียนเข้าใจ แจ่มแจ้ง มีความรู้กว้างขวาง กระตุ้นให้ศิษย์สนใจในบทเรียนด้วยกลวิธีการสอนที่แปลกใหม่อยู่เสมอ และเหมาะสมกับบทเรียนนั้น ๆ สอนแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ รู้หลักจิตวิทยาในการเรียนรู้ การ บกครองชั้นเรียน ขยันอบรมสั่งสอนศิษย์ ตลอดจนรู้หลักการทดสอบการวัดและประเมินผลและสอน เต็มที่ เต็มเวลา

2) ประพฤติดี คือ มีความประพฤติเป็นแม่แบบที่ดีของศิษย์ละเว้นอบายมุขทั้งปวง เช่น เสพ สุรา เล่นการพนัน สูบบุหรี่ มีพฤติกรรมชั่วช้า รักษาระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน แต่งกายสุภาพ เหมาะสม

กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2533) ได้สรุปผลการศึกษา พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามคุณลักษณะในจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2526 จากการสัมภาษณ์และสอบถามครูที่ได้รับการคัดเลือกจากคุรุสภา ให้เป็นครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น

ครูผู้ทดสอบเพื่อคุณธรรม และมาตรฐานแห่งวิชาชีพครู และครูผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปรากฏว่ามีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 1) คุณลักษณะมุ่งมั่นในผลงาน พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ เตรียมการสอน ผลิตสื่อใช้สื่อ ประเมินผลขณะสอน และให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตร
- 2) คุณลักษณะตรงต่อเวลา พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การรักษาเวลาทั้งในด้าน การสอน การนัดหมายและการทำงาน
- 3) คุณลักษณะยุติธรรมในการตัดสินผลการเรียน พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การให้คะแนนถูกต้องตามความเป็นจริง
- 4) คุณลักษณะยุติธรรมในการตัดสินปัญหาพฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญ คือ พยายามเข้าใจสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาก่อนที่จะแก้ปัญหา และตัดสินแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
- 5) คุณลักษณะมีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ รู้หน้าที่และสิทธิของตนเอง ตัดสินใจใช้หลักเหตุผล รับฟังความคิดเห็นและยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
- 6) คุณลักษณะปฏิบัติตามกฎและระเบียบ พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของหน่วยงานและสถานศึกษา
- 7) คุณลักษณะมีความพยายามในการสอน พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ พยายามศึกษาหาความรู้นำมาประกอบการสอน หาวิธีแก้ไขปัญหาด้านการสอน และพยายามสอนเด็กที่มีปัญหาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
- 8) คุณลักษณะตั้งใจในการสอน พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การตั้งใจทำหน้าที่ให้ดีที่สุด และเอาใจใส่ต่อผลการเรียนของเด็ก
- 9) คุณลักษณะสามารถควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ อดทนอดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ และไม่โกรธง่าย
- 10) คุณลักษณะอดทนเมื่อเกิดอุปสรรคในการสอน พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ อดทนที่จะปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

11) คุณลักษณะใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนให้คุ้มค่า พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การใช้
อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างประหยัด อธิบายก่อนใช้ ตลอดจนเก็บรักษา ซ่อมแซมนำกลับมา
ใช้ได้อีก

12) คุณลักษณะศรัทธาในอาชีพครู พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ ไม่กระทำการใด ๆ ที่จะ
ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของอาชีพครู ท้าตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม และมีอุดมการณ์ในการทำงาน

13) คุณลักษณะซื่อสัตย์ต่ออาชีพครู พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ ไม่อาศัยหน้าที่การงาน
แสวงหาผลประโยชน์ และไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง

14) คุณลักษณะสุภาพเรียบร้อย พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ รู้จักวางตัว แต่งกายให้
เหมาะสม ใช้ถ้อยคำและวาจาสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ

15) คุณลักษณะยึดมั่นในศาสนา พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การปฏิบัติตามหลักธรรมของ
ศาสนา เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาตามโอกาสอันควร

16) คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
ไม่เอาเปรียบมีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน และรู้จักประสานประโยชน์

17) คุณลักษณะบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การ
ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมและให้ความช่วยเหลือชุมชน

18) คุณลักษณะความสามัคคี พฤติกรรมที่ครูให้ความสำคัญคือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน
หน้าที่การงาน ตลอดจนร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ในหน่วยงาน

กรมวิชาการ (2534) กล่าวถึงครูดีจะต้องมีลักษณะ 2 ประการ คือ

1) มีคุณธรรมประจำตน กล่าวคือ

(1) มีความเมตตา ซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

การให้ไม่ว่าจะเป็นให้สิ่งของ ให้ความรู้ ให้อภัย

พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน และมีประโยชน์

ร่วมแก้ปัญหา หรือให้แนวทางอย่างสร้างสรรค์

ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน

ให้ความรู้โดยไม่ปิดบังอำพราง

ไม่ผูกพยาบาทต่อเพื่อนครู และหรือนักเรียน

ไม่ข่มขู่หมิ่นเสียดสี

ป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน

สร้างความเชื่อมั่นแก่นักเรียน

ยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำได้

อุทิศเวลาให้บริการทั้งในและนอกเวลาวิชาการ

(2) มีความรับผิดชอบ ซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย เช่น ไม่สูบบุหรี่ ควบคุมจิตใจ ไม่ตกเป็นทาสของกิเลส รู้จักประมาณตนตามฐานะของตนเอง

มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยหรือทอดทิ้งงาน ขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่อดทนต่อการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบ ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นเสมอ ป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่รับผิดชอบ มุ่งมั่นในผลงาน ทำงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และใช้เวลาอย่างคุ้มค่า

มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ร่วมมือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น งดเว้นการกระทำอันเป็นผลเสียต่อส่วนรวม ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ของส่วนรวม สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าต่อส่วนรวม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น

2) มีความสามารถในการทำหน้าที่ กล่าวคือ

(1) มีความสามารถด้านการสอน ซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

เข้าใจหลักสูตรและสามารถเชื่อมโยงหลักสูตรกับการสอนได้

จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

ใช้กิจกรรมการสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ประกอบการสอน

มีความสามารถในการถ่ายทอด

ใช้สื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และเนื้อหาวิชาที่สอน

ใช้คำถามที่จะนำไปสู่การคิด ใช้เทคนิคการเสริมแรงอย่างถูกต้อง

มีความสามารถในการสร้างเครื่องมือประเมินผล

ดำเนินการวัดผลและประเมินผลได้ถูกต้อง และนำผลการวัดและประเมินมา

ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

สามารถใช้วิธีการสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

เผยแพร่เทคนิคการสอนใหม่ ๆ แก่เพื่อนครูตามสมควร

(2) ด้านสนับสนุนการเรียนการสอน มีพฤติกรรมดังนี้

ใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาแก่นักเรียน
จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจริยธรรม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

(3) ด้านพัฒนาและบริการชุมชน มีพฤติกรรมการแสดงออก ดังนี้

เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน
ร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อพัฒนาชุมชน
ประสานกับชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียน

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2538) ได้กล่าวถึงครูและอาชีพครูไว้ว่า ครูและอาชีพครูควรมี
ลักษณะและปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบอะไรที่ทำให้เป็นครูที่ดี

การศึกษาได้ชี้ให้เห็นลักษณะที่สำคัญ 2 ประการของครูที่มีประสิทธิผล นั่นคือคุณสมบัติทาง
วิชาชีพและคุณสมบัติส่วนตัว

คุณสมบัติทางวิชาชีพ (Profession qualities)

- (1) มีความรู้ในสาขาวิชาที่ตัวเองสอน
- (2) มีความเข้าใจในตัวผู้เรียน
- (3) มีความเข้าใจหลักการสอน และทักษะในการใช้เทคนิคเพื่อการนำเสนอ
- (4) ความเข้าใจทั่วไปในความรู้สาขาอื่น ๆ
- (5) เข้าใจและประทับใจในอาชีพครู

คุณสมบัติส่วนตัว (Personal qualities) มีลักษณะดังนี้

- (1) มีบุคลิกภาพส่วนตัว อริยาบท มารยาทดี มีเสียงน่าฟัง
- (2) เจลียวฉลาด มีความมั่นคงทางอารมณ์ และการควบคุมตนเอง
- (3) มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเมตตากรุณาช่วยเหลือผู้อื่น
- (4) มีบุรณการ มีความน่าเชื่อถือ มีความซื่อสัตย์ มีความจงรักภักดี
- (5) มีความยืดหยุ่น มีความคิดสร้างสรรค์
- (6) เข้าสังคม มีความเป็นมิตร ให้ความร่วมมือ
- (7) มีความยุติธรรม มีความอดทน
- (8) มีอารมณ์ขัน มีความร่าเริง มีความกระตือรือร้น

2) ระดับการสอนของครู

ศึกษานิเทศก์ในประเทศฟิลิปปินส์ ได้ประเมินระดับการสอนของครูในด้านความสามารถทางการเรียนการสอน และความสามารถทางส่วนตัวต่อสังคม ดังนี้

ความสามารถในการสอน (Instruction competencies)

- (1) ทักษะการสอน (Teaching skill)
- (2) ทักษะการแนะแนว (Guidance skill)
- (3) ทักษะทางการจัดการ (Management skill)
- (4) ทักษะการประเมิน (Evaluation skill)

ความสามารถส่วนตัวและทางสังคม (Personal and social competencies)

- (1) ปฏิบัติตามกฎหมายแห่งจรรยาบรรณของครู และกฎระเบียบอื่นๆ ของโรงเรียน
- (2) เป็นตัวอย่างในด้านศีลธรรม และพฤติกรรมทางจรรยาบรรณแก่นักเรียน กลุ่มเพื่อน และชุมชน
- (3) แสดงให้เห็นความซื่อสัตย์ และบูรณาการในกิจกรรมทั้งหลายของตัวเอง
- (4) ยอมรับและปฏิบัติตามบทบาท
- (5) ยอมรับในบทบาทของความเป็นผู้ตามเมื่อความจำเป็นเกิดขึ้น และทำด้วยความฉลาด
- (6) แสดงหลักฐานของความเจริญงอกงามทางวิชาชีพและทางวัฒนธรรม
- (7) เข้ากับนักเรียน คณะครู และชุมชนได้เป็นอย่างดี
- (8) เข้าร่วมกิจกรรมในทางวัฒนธรรม วิชาชีพ และกิจกรรมของชุมชนอย่างกระฉับกระเฉง
- (9) แสดงหลักฐานของสุขภาพ และความมั่นคงทางจิตใจ
- (10) แสดงหลักฐานความสมบูรณ์ทางร่างกาย
- (11) แต่งตัวเหมาะสมตลอดเวลา
- (12) แสดงให้เห็นความคิดสร้างสรรค์ และความเจ็บแสบในการทำงาน
- (13) ทำงานตามเวลาราชการ และพร้อมที่จะทำงานนอกเวลาหากถูกขอร้อง
- (14) เตรียมที่จะเสนอรายงานที่เรียบร้อยและถี่ถ้วนตลอดเวลา
- (15) ใช้เวลาว่างอย่างฉลาด

3) งานของครู (The teacher's job)

งานของครูต้องการคุณลักษณะ และความสามารถต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ชี้นำกระบวนการเรียนรู้
- (2) ให้ความปรึกษา และการแนะแนว
- (3) สนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- (4) ทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะของครูที่ดีคือ จะต้องมีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แต่การที่ครูจะมีความสามารถอย่างไร เพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะมุ่งมั่นในผลงาน ตรงต่อเวลา ยุติธรรมในการตัดสินผลการเรียน ยุติธรรมในการตัดสินปัญหา เป็นประชาธิปไตย ปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความพยายามในการสอน ตั้งใจสอน การควบคุมอารมณ์ อุดหนุนเมื่อเกิดอุปสรรค ให้อุปกรณ์การเรียน การสอนให้คุ้มค่า ศรัทธาในอาชีพครู ซื่อสัตย์ต่ออาชีพครู สุภาพเรียบร้อย ยึดมั่นในศาสนา มนุษยสัมพันธ์ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และมีความสามัคคี เป็นสำคัญ

2.4 สภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่สำคัญในการพัฒนาคน ดังนั้น ครูจึงได้รับการยกย่องให้เป็นบุชเญบุคคล ต่อมาสังคมมีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากวิทยาการด้านต่าง ๆ ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ผลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีผลกระทบต่อการทำงานของครูอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฐานะของครูในสังคมด้อยลง การยกย่องนับถือลดลง ทั้งนี้อาจเกิดจากตัวผู้ประกอบวิชาชีพเอง จากสถาบันการผลิตครู จากปัจจัยและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

คุรุสภาในฐานะเป็นองค์กรส่งเสริม และพัฒนาวิชาชีพครู ก็ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2533 เพื่อยกระดับการปฏิบัติงานของครูให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ ด้านรอบรู้ สอนดี มีคุณธรรม จรรยาบรรณ และมุ่งมั่นพัฒนา และเผยแพร่เกณฑ์ดังกล่าวไปยังครู และหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติ แต่เนื่องจากเกณฑ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นนามธรรมยากแก่การปฏิบัติและการประเมินได้ จึงไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร และต่อมาในปี พ.ศ.2537 คุรุสภา จึงได้พัฒนาเกณฑ์ซึ่งจากเดิม 4 ด้าน เป็น 11 ข้อ กำหนดขึ้นบนพื้นฐานที่มีความเชื่อว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนได้ การปฏิบัติงาน

ของครู จึงต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งถ้าครูได้ปฏิบัติตามแนวทางตามเกณฑ์ดังกล่าว ก็จะเป็นการยกระดับการปฏิบัติงานของครูให้สูงขึ้นด้วย อีกทั้งยังเป็นการประกันคุณภาพการปฏิบัติงานของครูอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครูอยู่เสมอ

ระดับ 2 มีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพครู

ระดับ 3 เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพครู

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเฉพาะในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ระดับ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเฉพาะในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมไปถึงกิจกรรมเสริมความรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ระดับ 3 ตัดสินใจปฏิบัติงานทุกด้านในหน้าที่ครูให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน และส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน

ระดับ 2 มีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิม

ระดับ 3 พัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้นเต็มขีดความสามารถของแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เลือกใช้แผนการสอนที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม

ระดับ 2 ปรับปรุงแผนการสอนที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของผู้เรียน ครูและสถานศึกษา

ระดับ 3 สร้างและพัฒนาแผนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
มาตรฐานที่ 5 พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเหมาะสม

ระดับ 2 ใช้สื่อการเรียนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

ระดับ 3 คิดค้นผลิตและปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้
มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดเนื้อหาเป็นหลัก

ระดับ 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดความคิดรวบยอด (Concept) เป็นหลัก

ระดับ 3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดกระบวนการและสร้างลักษณะนิสัยเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในภาพรวมของกลุ่มผู้เรียนหรือห้องเรียนที่รับผิดชอบ

ระดับ 2 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาการเรียน จำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ของห้องเรียนที่รับผิดชอบ

ระดับ 3 เป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพที่แสดงถึงการพัฒนาผู้เรียน จำแนกเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ระดับ 2 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อ

บกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

ระดับ 3 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนผู้เรียนเกิดศรัทธาและปฏิบัติตามแบบอย่าง
ที่เลือกสรรแล้ว เป็นปกตินิสัย

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วน บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตามความรู้ ความสามารถและ
ความถนัดให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานและสถานศึกษาอย่างเป็นระบบจนเป็นนิสัย

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 ปฏิบัติงานทางการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนตามที่ได้รับมอบหมายได้ครบถ้วน
บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน

ระดับ 2 อาสาเข้าร่วมปฏิบัติงานทางการศึกษาที่เกี่ยวกับชุมชน ตามความรู้
ความสามารถหรือความถนัด

ระดับ 3 มุ่งมั่นพัฒนางานการศึกษาเพื่อชุมชน และร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาเพื่อ
พัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบเป็นนิสัย

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

ระดับคุณภาพ

ระดับ 1 สามารถแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ระดับ 2 สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและนำมาใช้ในการปรับปรุง
การเรียนการสอนได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เทคนิค วิธีการ นวัตกรรมต่าง ๆ
ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและวิชาชีพครู

ระดับ 3 สามารถจัดระบบข้อมูลข่าวสาร นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนได้เป็นปกตินิสัย

กล่าวโดยสรุป เมื่อศึกษาถึงสภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2537
ทั้ง 11 ข้อแล้ว บุคคลที่ประกอบวิชาชีพครู ควรมีความรัก ความเมตตา อุทิศตนและเวลา เพื่อ
ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และยังต้องมีการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตน และ

ปฏิบัติงานอยู่เสมอ ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพ การปฏิบัติกิจกรรมโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน พัฒนาผู้เรียน การพัฒนาแผนการสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวร การรายงานผลการเรียนอย่างเป็นระบบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในสถานศึกษาและชุมชน และการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เจลิยว บุรภัคดี (2520) ได้ทำการศึกษาลักษณะครูที่ดี พบว่า ครูที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) มีความรู้ มีการค้นคว้าหาความรู้และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ
- 2) สอนดี สามารถใช้ภาษาได้ดี มีเทคนิคในการใ้มน้าวจิตใจคน และสามารถปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างได้ ไม่เพียงแต่พูดอย่างเดียว
- 3) สุขภาพดี รู้จักป้องกันโรคติดต่อ งดเว้นสิ่งเสพติดทั้งปวง ไม่เสเพล และรู้จักรักษาอารมณ์ให้มั่นคง
- 4) ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม มีเมตตา ชยันตทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
- 5) มีน้ำใจประชาธิปไตย มีเหตุผล กล้าทำ กล้าเผชิญความจริง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

จำเนียร น้อยท่าช้าง (2521) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ครูดีในทรวงศ์ของเด็ก พบว่า

- 1) เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของครู คนที่สอนในระดับมัธยมศึกษาควรเป็นครูที่มีวุฒิในระดับปริญญาตรี สามารถสอนได้ทั่วไป มีความสามารถเฉพาะวิชา และจบวิชาครูมาด้วย
- 2) เกี่ยวกับบุคลิกของครู ครูต้องระมัดระวังในการวางตัวเสมอ แต่งกายเรียบร้อย ไม่แต่งกายนุ่งสั้ม ใช้เครื่องสำอางพอสมควร พูดจาไพเราะ เสียงดัง มีอารมณ์เย็นเป็นกันเองกับเด็กและมีอารมณ์ขันบ้าง มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีลักษณะเป็นผู้นำเป็นที่พึ่งได้
- 3) เกี่ยวกับความรู้ด้านวิชาการ ครูควรหาความรู้เพิ่มเติมทุกด้าน ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เคยเรียนวิธีสอนและผ่านการฝึกสอนมาก่อน ควรมีความรู้ด้านการวัดผล และด้านจิตวิทยา

4) เกี่ยวกับการสอนและการปกครอง ครูควรเตรียมการสอนให้อุปกรณ์การสอน ตรวจงานอย่างสม่ำเสมอ สอนซ่อมเสริมนอกเวลาเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

5) เกี่ยวกับความประพฤติของครู ไม่เห็นด้วยกับการที่ครูจะไปเที่ยวในสถานเริงรมย์ ไม่อยากให้ดื่มสุรา เล่นการพนัน มีความประพฤติเรียบร้อย

บรรจง สลึงค์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูประถมศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พบว่า คุณลักษณะครูด้านการมีคุณธรรม จริยธรรมนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้มีในตัวครูในระดับ มาก ส่วนคุณลักษณะด้านรอบรู้สอนดี และด้านมุ่งมั่นพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้มีในระดับปานกลาง

ประสงค์ อวิไธกุล (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าครูมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านแล้วอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านรอบรู้และสอนดี ด้านความมีคุณธรรม จรรยาบรรณ และด้านมุ่งมั่นพัฒนา ผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โรงเรียนประถมศึกษาได้เน้นผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป

เสมอ แสงวงศ์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนโดยภาพรวมแล้วเห็นว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูอยู่ในระดับมาก ศึกษานิเทศก์เห็นว่า ครูประถมศึกษาทำการวิจัย การเรียนการสอน การนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนและเผยแพร่เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ อยู่ในระดับ มาก หมวดยุทธธรรมจรรยาบรรณอยู่ในระดับ น้อย

วิลาวัณย์ พรหมใส (2539) ได้ทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภูพบว่า ครูมีความเห็นว่าเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูมีความสำคัญอยู่ในระดับ มาก และพฤติกรรมของครูตามเกณฑ์มาตรฐานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของครูเพศชายและเพศหญิงพบว่ามีพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน

สมคะเน พิสัยพันธ์ (2540) ได้ทำการศึกษาวิจัยสภาพการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เพราะมีงานพิเศษอื่น ๆ มากมาย เช่น งานธุรการ การเงิน งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) ทำการวิจัยการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า

- 1) ครูมีขวัญกำลังใจต่ำ เนื่องจากปัญหาค่าครองชีพ หนี้สิน ปัญหาครอบครัว สังคมให้ความสำคัญต่อวิชาที่ครูค่อนข้างต่ำหากเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่น ทำให้ครูขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ขาดเป้าหมายในการทำงานที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร ตามความมุ่งหวังของสังคมและประเทศ
- 2) ขาดการพัฒนาด้านเทคนิคการสอน กระบวนการจัดประสบการณ์ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ไม่มีการค้นคว้าแสวงหาความรู้ สร้างและสรุปความรู้ด้วยตนเอง
- 3) ขาดการพัฒนาสื่อที่สนองตอบต่อความแตกต่าง และความสนใจของนักเรียนเป็นรายบุคคล ขาดสื่อที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติเป็นผู้ใช้ด้วยตนเอง
- 4) ครูมีชั่วโมงสอนมาก มีการปฏิบัติภารกิจอื่นนอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากเกินไป ไม่มีเวลาในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนด จึงต้องใช้วิธีการสอนแบบเดิม คือเป็นการอ่านจากหนังสือเรียน การบอกเล่าเนื้อหาสาระต่าง ๆ และสรุปให้นักเรียนจดบันทึก การสอนจึงเน้นเนื้อหาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีการใช้แบบเรียนสำเร็จรูปที่จัดทำโดยสำนักพิมพ์เอกชน ซึ่งมีอย่างแพร่หลาย นักเรียนจึงเรียนแบบท่องจำ และรู้แคบ ขาดการปฏิบัติจริงจากการค้นพบด้วยตนเอง ไม่มีความสามารถในการคิดแสวงหาความรู้ และการปฏิบัติจริง

Karch และ Estrabrook (1956) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของครู โดยวิธีวิเคราะห์งาน พบว่าคุณลักษณะที่ดีของครูมี 5 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ด้านการสอน ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านคุณสมบัติเฉพาะตัว และด้านทักษะท่าทาง สำหรับด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ครูที่ดี ควรสนใจและทำความเข้าใจปัญหาของนักเรียน พยายามไม่ใช่เรื่องส่วนตัว มีอิทธิพลกับทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีจิตใจหนักแน่น สนใจนักเรียนเท่ากันทุกคน ลงโทษนักเรียนที่ทำผิดอย่างมีเหตุผลและยุติธรรม

Ryans (1960) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครู และพฤติกรรมของครู พบว่า พฤติกรรมที่ดีของครู คือ เตรียมการสอน สนใจนักเรียน ยกย่องชมเชยนักเรียน สุภาพอ่อนน้อม มีอารมณ์ขัน เมตตากรุณา มีความอดทน และยุติธรรม

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดสรุปได้ว่า ครู คือผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในกระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และความเจริญงอกงามของชีวิต ในขณะเดียวกัน วิชาชีพครูก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคน เพื่อให้คนพัฒนาประเทศ ดังนั้นคนที่เป็นครูควรจะต้องตระหนักถึงการกิจอันยิ่งใหญ่และบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อนักเรียน ต่อสังคม จะต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านการ เมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ตลอดจนมีคุณลักษณะที่ดีงามทั้งด้านการปฏิบัติตน และการ ปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนสืบต่อไป